

Briselē, 27.5.2015.
COM(2015) 285 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES Rīcības plāns cīņai pret migrantu kontrabandu (2015.–2020. gads)

I. IEVADS

Eiropas programma migrācijas jomā, ko Eiropas Komisija pieņēma 2015. gada 13. maijā, **cīņu pret migrantu kontrabandu noteica par prioritāru**, lai novērstu to, ka migrantus izmanto noziedznieku tīkli, un lai samazinātu nelikumīgas migrācijas stimulus. Programmā par mērķi tika noteikts migrantu kontrabandas tīklus pārvērst no zema riska noziedzīgām darbībām, kas nes lielu peļņu, par ļoti riskantām noziedzīgām darbībām, kas nes niecīgu peļņu.

Eiropas Drošības programmā, ko Komisija pieņēma 2015. gada 28. aprīlī, sadarbība migrantu kontrabandas apkarošanas jomā gan ES iekšienē, gan ar trešām valstīm arī minēta kā prioritāte cīņā pret organizētās noziedzības tīkliem.

Šajā **rīcības plānā cīņai pret migrantu kontrabandu** ir noteikti konkrēti pasākumi, kas nepieciešami, lai īstenotu abas minētās programmas šajā jomā, un tajā ir iekļauti galvenie jau programmās noteiktie pasākumi.

Nezēlīgi noziedznieku tīkli organizē braucienus lielam skaitam migrantu, kas izmisīgi vēlas nokļūt ES. Tie gūst ievērojamu peļņu, vienlaikus riskējot ar migrantu dzīvību. Lai palielinātu savu peļņu, kontrabandisti bieži vien simtiem migrantu saspiež kuģošanai jūrā nederīgās laivās — tostarp nelielās piepūšamajās laivās vai nolietotos kravas kuģos — vai kravas automašīnās. **Daudzi migranti noslīkst jūrā, nosmok konteineros vai iet bojā tuksnešos.** Saskaņā ar Starptautiskās Migrācijas organizācijas (IOM)¹ aplēsēm 2014. gadā Vidusjūrā dzīvību zaudēja vairāk nekā 3000 migrantu. Tiek uzskatīts, ka 2015. gada pirmajos četros mēnešos noslīkuši aptuveni 1700 migranti. Migrantu cilvēktiesības bieži vien tiek rupji pārkāptas — viņi tiek ļaunprātīgi izmantoti un ekspluatēti.

Nelikumīga migrācija pa jūras ceļiem, īpaši pa Vidusjūras centrālo un austrumu reģionu maršrutiem, **pēdējā gada laikā ir strauji pieaugusi** — aptuveni 225 000 migrantu 2014. gadā, kas ir gandrīz trīs reizes vairāk salīdzinājumā ar 2013. gadu². Tāpat arī ir palielinājušies riski, kādiem migranti ir pakļauti, šķērsojot Vidusjūru. Citos migrācijas maršrutos, piemēram, Rietumbalkānu reģionā, 2014. gadā bija vērojams līdzīgs migrantu skaita pieaugums — tika reģistrēts kopš 2007. gada lielākais skaits ES nelikumīgi ieceļojošo migrantu³.

Kontrabandisti pret migrantiem izturas kā pret precēm, līdzīgi kā pret narkotikām un šaujamieročiem, ko viņi pārvadā pa tiem pašiem maršrutiem. Kontrabandas maršrutus viņi ātri maina atkarībā no situācijas tranzītvalstīs vai tiesībsargu iestāžu atbildes pasākumiem. Viņi arī ļaunprātīgi izmanto likumīgas ieceļošanas un uzturēšanās procedūras. Piemēram, autobusu transporta uzņēmumi ir atklāti popularizējuši Kosovas pilsoņiem iespēju ļaunprātīgi izmantot pabalstu sistēmas un atgriešanās palīdzību ES.

Migrantu kontrabanda ir ļoti ienesīga nodarbošanās, un noziedznieku tīkli plaukst, jo pastāv zema iespējamība, ka tie tiks atklāti un sodīti. **Kaut arī pasaulē nav pieejami dati par kontrabandas tīklu gūto peļņu, atsevišķi gadījumi liecina, ka peļņa ir ievērojama.** Domājams, ka tikai vienā gadījumā vien, kurā kravas kuģis *Ezadeen*, kas kopīgās operācijas *Triton* ietvaros tika pārtverts 2015. gada janvārī un uz kura atradās 360 migranti, kontrabandisti guva peļņu EUR 2,5 miljonu apmērā.

¹ Starptautiskā Migrācijas organizācija: *Fatal Journeys - Tracking Lives Lost during Migration*, 2014.

² Saskaņā ar ES Aģentūras operatīvās sadarbības vadībai pie ārējām robežām (*Frontex*) datiem, 2015.

³ Turpat.

II. STINGRĀKI EIROPAS ATBILDES PASĀKUMI ATTIECĪBĀ UZ MIGRANTU KONTRABANDU

Cieša sadarbība ES līmenī, kā arī ar izcelsmes un tranzīta trešām valstīm, stratēģiskajiem partneriem, starptautiskajām organizācijām un pilsonisko sabiedrību ir būtiska kontrabandistu darbību izjaukšanai, saucot viņus pie atbildības un atsavinot viņu aktīvus.

Šis pirmais ES rīcības plāns ietver konkrētus pasākumus, **lai cīnītos pret un novērstu migrantu kontrabandu**, vienlaikus nodrošinot migrantu cilvēktiesību aizsardzību. Tas ir balstīts uz daudznozaru pieeju, iesaistot dalībniekus un iestādes vietējā, reģionālā, valstu un starptautiskā līmenī. Tas aptver visus migrantu kontrabandas posmus un veidus, un visus migrācijas maršrutus.

Rīcības plāns būtu jāskata plašākā kontekstā, proti, saistībā ar ES centieniem **risināt nelikumīgās migrācijas pamatcēloņus** sadarbībā ar izcelsmes un tranzīta valstīm un novērst cilvēku bojāeju kontrabandistu rīcības rezultātā. Tas būtu jāskata arī saistībā ar darbu, kas šobrīd tiek veikts nolūkā izveidot kopējās drošības un aizsardzības politikas (KDAP) operāciju, lai sistemātiski varētu identificēt, pārņemt un iznīcināt kontrabandistu izmantotos kuģus.

Kontrabandas tīklus var vājināt, ja mazāk cilvēku izmantotu to pakalpojumus. Tādēļ ir svarīgi rast **drošākus un likumīgus veidus** ieceļošanai ES. Tāpat arī centieni apkarot migrantu kontrabandu jāsaista ar stingru rīcību, lai **migrantus, kuriem nav tiesību uzturēties ES**, atgrieztu atpakaļ uz to izcelsmes valsti. Efektīvai atgriešanas politikai ir spēcīga preventīva iedarbība, un pastāv mazāka iespējamība, ka migranti maksās kontrabandistiem augstu cenu par ieviešanu ES, ja viņi zina, ka drīz pēc galamērķa sasniegšanas viņi ātri vien tiks nosūtīti mājās.

Šajā rīcības plānā **galvenā uzmanība ir pievērsta migrantu kontrabandai**. Cilvēku tirdzniecība ir cits noziedzīgs nodarījums⁴, lai arī saistīts ar cilvēku kontrabandu, un jautājums par cilvēku tirdzniecību tiek risināts ES līmenī atsevišķas stratēģijas⁵ ietvaros.

Šajā plānā paredzēto pasākumu īstenošana tiks sākta nekavējoties un notiks saskaņā ar citām saistītām stratēģijām ES līmenī⁶. Nākamajos gados tiks īstenoti papildu pasākumi cīņai pret migrantu kontrabandu, lai vērstos pret šo strauji mainīgo noziegumu.

1. PASTIPRINĀTA POLICIJAS UN TIESU SISTĒMAS REAKCIJA

Lai migrantu kontrabandu varētu pārvērst par ļoti riskantām darbībām, kas nes necīgu peļņu, ir būtiski sagraut noziedzīgu grupu uzņēmējdarbības modeli un saukt vainīgos pie atbildības. Lai to panāktu, nepieciešams uzlabot dalībvalstu spējas veikt izmeklēšanu un migrantu kontrabandas tīklu kriminālvajāšanu un nepieciešams

⁴ Atšķirība starp šiem diviem fenomeniem ir tāda, ka pirmajā minētajā gadījumā migranti labprātīgi iesaistās nelikumīgās migrācijas procesā, maksājot par kontrabandistu sniegtajiem pakalpojumiem, lai šķērsotu starptautisko robežu, bet otrajā minētajā gadījumā viņi ir upuri, kuri piespiedu kārtā tiek nežēlīgi ekspluatēti — kas var būt saistīts ar robežas šķērsošanu. Šie abi fenomeni nav viegli nošķirami, jo cilvēki, kuri dodas braucienos labprātīgi, arī ir pakļauti riskam, ka viņus izmantos darbaspēka ekspluatācijas vai seksuālās izmantošanas tīkli.

⁵ ES Stratēģija cilvēku tirdzniecības izskaušanai 2012.–2016. gadā, COM(2012) 286 *final*.

⁶ Eiropas Jūras drošības stratēģija, Kiberdrošības stratēģija un ES Stratēģija cilvēku tirdzniecības izskaušanai 2012.–2016. gadā.

uzlabot ES aģentūru spēju sniegt atbalstu. Tas nozīmē arī ciešāku koordināciju starp tiesībsardzības iestādēm un tiesu struktūrām Eiropas Savienībā un dažādu aģentūru iesaisti.

Komisija 2016. gadā iesniegs priekšlikumus par to, kā **uzlabot spēkā esošo ES tiesisko regulējumu, lai cīnītos pret migrantu kontrabandu**⁷, kurā definēts noziedzīgs nodarījums — nelikumīgas ieceļošanas un uzturēšanās atbalstīšana — un stiprināts krimināltiesiskais satvars. Tā centīsies nodrošināt, lai būtu attiecīgas krimināltiesiskas sankcijas, vienlaikus izvairoties no riska, ka kriminālatbildība tiktu noteikta tām personām, kas sniedz humāno palīdzību nelaimē nonākušiem migrantiem.

Kuģu identificēšana, pārtveršana un iznīcināšana

Lai novērstu un apkarotu migrantu kontrabandu pa jūras ceļiem, sistemātiski tiks veikti pasākumi nolūkā **identificēt, pārtvert un iznīcināt kuģus**, kurus paredzējuši izmantot kontrabandisti. Tiks izveidots **saraksts ar aizdomīgajiem kuģiem**, kuri varētu tikt izmantoti Vidusjūrā. Tas aptvers, piemēram, reģistrētos kuģus, kuriem ir pienākušas kalpošanas laika beigas un kurus paredzēts nodot utilizācijai. Attiecīgajām ES aģentūrām un dalībvalstu iestādēm būtu jānosaka **riska kritēriji**, lai šādus kuģus varētu identificēt un lai varētu nodrošināt, ka tie sistemātiski tiek uzraudzīti, izmantojot *EUROSUR* un visu aģentūru spējas.

Pēc tam, kad cilvēki ir nogādāti drošībā, kuģus, kurus izmanto vai iecerējuši izmantot kontrabandisti, būtu sistemātiski jāvelk krastā vai jālikvidē jūrā. Komisija un attiecīgās ES aģentūras, jo īpaši *Frontex*, sniegs dalībvalstīm finansiālu un tehnisku atbalstu, lai varētu **kuģus vilkt krastā un nodot tos utilizācijai**. Šie centieni būtu jāskata saistībā ar **KDAP operācijas** ieviešanu, kam būtu jāveicina migrantu kontrabandas tīklu sagraušana.

Kontrabandistiem jāliedz iespēja gūt peļņu

Ir būtiski veikt **proaktīvas finanšu izmeklēšanas** ar mērķi atsavināt un atgūt noziedzīgi iegūtos līdzekļus un pasākumus cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, lai vājinātu noziedznieku tīklus, kas iesaistīti migrantu kontrabandā. ES būtu jāpastiprina sadarbība ar finanšu ziņu vākšanas vienībām un citiem attiecīgiem tīkliem, kas nodarbojas ar finanšu plūsmām saistībā ar migrantu kontrabandu.

Kā izklāstīts Eiropas Drošības programmā, tiesībsardzības iestādēm ir jāspēj galvenā uzmanība vērst uz to organizētās noziedzības grupu finansēšanu, kas iesaistītas migrantu kontrabandā. Ar migrantu kontrabandas grupējumiem saistīti līdzekļi būtu jānosaka par augstu prioritāti Valsts līdzekļu atguves dienestam un Kamdenas līdzekļu atguves aģentūru tīklam (*CARIN*). Komisija ar attiecīgo ES aģentūru atbalstu sāks sadarbību ar finanšu iestādēm, piemēram, bankām, kredīta pārveidumu pakalpojumu sniedzējiem un kredītkaršu emitentiem attiecībā uz to līdzekļu meklēšanu, kuriem ir saistība ar migrantu kontrabandistiem. Turklāt ES būtu ievērojami jāstiprina sadarbība ar trešām valstīm, lai varētu izsekot un **konfiscēt noziedzīgi iegūtos līdzekļus** migrantu izcelsmes un tranzīta valstīs.

⁷ ES 2002. gadā pieņēma noteikumus ar mērķi apkarot migrantu kontrabandu, proti, tā saukto „veicinātāju paketi”, ko veido Direktīva 2002/90/EK, ar ko definē neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu, un Pamatlēmums 2002/946/TI par krimināltiesiskās sistēmas stiprināšanu, lai novērstu neatļautas ieceļošanas, tranzīta un uzturēšanās atbalstīšanu.

Lielāka operatīvā sadarbība cīņā pret migrantu kontrabandu

Lai uzlabotu operatīvo sadarbību, koordinēšanu un informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un ar ES iestādēm, katrā dalībvalstī būtu jāizveido **vienots kontaktpunkts jautājumā par migrantu kontrabandu**.

Komisija izveidos **ES aģentūru kontaktgrupu** migrantu kontrabandas jautājumā, lai stiprinātu operatīvo sadarbību un uzlabotu informācijas apmaiņu starp attiecīgajām ES aģentūrām.

Līdztekus tam tiks uzlabotas ES aģentūru spējas risināt migrantu kontrabandas jautājumu. *Eurojust* būtu jāizveido **tematiskā grupa jautājumā par migrantu kontrabandu**, lai stiprinātu un formalizētu sadarbību starp valstu prokuroriem un uzlabotu savstarpējo juridisko palīdzību.

Būtiski ir nodrošināt atbalstu **spēju veidošanai**, lai palīdzētu dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm mazināt migrantu kontrabandu, un tāpat arī būtiski ir izmantot **kopējas izmeklēšanas grupas** un sniegt savstarpēju palīdzību lietās saistībā ar migrantu kontrabandu. *Eurojust* var sniegt būtisku ieguldījumu, izmantojot kopēju izmeklēšanas grupu finansēšanu un atbalstu savstarpējai tiesiskai palīdzībai krimināllietās.

Komisija sadarbībā ar attiecīgajām ES aģentūrām, jo īpaši *CEPOL* un Eiropolu, kā arī Eiropas Tiesiskās apmācības tīklu **apkopos mācību vajadzības** ES un valstu līmenī, lai spēju veidošanu padarītu mērķtiecīgāku. Tam būtu jāietver individuāli pielāgota apmācība tiesu iestāžu un tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem, robežsargiem un konsulārajiem darbiniekiem pārrobežu sadarbības jautājumā, lai apkarotu migrantu kontrabandu. Pamattiesību aģentūra pievērsīsies pamattiesību jautājumam, jo īpaši, kas attiecas uz nelikumīgi ievesto migrantu aizsardzību.

Tiks stiprināti pasākumi cīņai pret migrantu kontrabandu, ko veic **ES politikas cikla organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā** ietvaros, tostarp tiks stiprināta pārrobežu sadarbība attiecībā uz dokumentu viltošanu, fiktīvām laulībām un cita veida likumīgas ieceļošanas un uzturēšanās procedūru ļaunprātīgu izmantošanu.

Īpašie pasākumi

- ES tiesību aktu migrantu kontrabandas jautājumā pārskatīšana līdz 2016. gadam.
- Saraksta ar aizdomīgiem kuģiem izveide un šādu kuģu uzraudzība.
- Atbalsts dalībvalstīm to kuģu vilkšanai krastā vai apglabāšanai jūrā, kurus paredzējuši izmantot kontrabandisti.
- Sadarbības sākšana ar finanšu iestādēm, lai pastiprinātu finanšu izmeklēšanu.
- Vienota kontaktpunkta izveide jautājumā par migrantu kontrabandu katrā dalībvalstī.
- ES aģentūru kontaktgrupas jautājumā par migrantu kontrabandu izveide.
- *Eurojust* tematiskās grupas migrantu kontrabandas jautājumā izveide.

2. UZLABOTA INFORMĀCIJAS APKOPOŠANA UN APMAIŅA

Lai efektīvi varētu vērsties pret kontrabandas tīkliem, ir būtiski apkopot un apmainīties ar informāciju par darbības metodēm, maršrutiem, kontrabandas tīklu ekonomiskajiem modeļiem, saikni ar cilvēku tirdzniecību un citiem noziegumiem un par finanšu pārvedumiem.

Zināšanas un informācija, kāda mums pašlaik ir pieejama par migrantu kontrabandu, ir sporādiska šā nozieguma slepenā un strauji mainīgā rakstura dēļ. Tīklu darbības metodes lielā mērā ir atkarīgas no attiecīgā reģiona un maksājošā migranta personīgajiem apstākļiem. Būtiski ir iegūt reģionam specifisku informāciju. Noziedzīgas organizācijas, kas iesaistītas migrantu kontrabandā, var veikt gan likumīgu, gan nelikumīgu darbību, taču pētījumu un pierādījumu trūkuma dēļ nav skaidras izpratnes par šīm saitēm.

ES aģentūru spējas vākt, analizēt un apmainīties ar informāciju par migrantu kontrabandu būtu jāstiprina. Pilnībā būtu jāizmanto *Frontex* sagatavotās riska analīzes par migrantu kontrabandas maršrutiem. Kā daļu no Eiropas programmā migrācijas jomā paziņotajiem tūlītējiem pasākumiem, būtu jāstiprina Eiropola kontaktpunkts migrantu kontrabandas jautājumā un tā **kopīgā operatīvā vienība MARE**, lai to padarītu par ES informācijas centru gadījumos, kad migrantu kontrabanda notiek pa jūras ceļiem. Kopīgās operatīvās vienības MARE ietvaros būtu jāizveido *ad hoc* operatīvā vienība, lai uzlabotu informācijas apkopošanas un operatīvās spējas. *Frontex* un ierosinātajai jaunajai KDAP operācijai *EUNavFor MED* (Eiropas Savienības militārā operācija Vidusjūras reģiona centrālās daļas dienvidos) vajadzētu būt cieši saistītai ar minēto vienību, jo īpaši, izmantojot efektīvus informācijas apmaiņas mehānismus.

Informācijas vākšanas un apmaiņas sekmēšana trešās valstīs

ES delegāciju spējas migrācijas jomā būtu jāstiprina, izmantojot Eiropas sadarbības koordinatorus migrācijas jomā galvenajās valstīs. Tās būtu jāiekļauj esošajā imigrācijas sadarbības koordinatoru tīklā (*ILO*) un būtu jāsaista ar attiecīgajām ES aģentūrām. Komisija 2016. gadā izvērtēs un apsvērs **iespēju pārskatīt spēkā esošos ES tiesību aktus par imigrācijas sadarbības koordinatoru tīklu**⁸, lai veicinātu to spēju iegūt un apmainīties ar būtisku informāciju.

Sadarbība ar Interpola reģionālajiem birojiem galvenajās Āfrikas valstīs būtu jāstiprina, lai veicinātu apmaiņu ar policijas rīcībā esošo informāciju par migrantu kontrabandu. **Āfrikas un *Frontex* informācijas dienests (AFIC)** būtu jāattīsta tālāk kā platforma informācijas apmaiņai un kopīgai analīzei ar trešām valstīm. Būtu jāapsver līdzīgu platformu sākšana citos galvenajos reģionos.

Pieejamo instrumentu pilnīgas izmantošanas nodrošināšana informācijas vākšanas nolūkā

ES būtu jāturpina izvērst **pierobežas zonu** uzraudzību — tostarp izmantojot *Frontex* rīkus, piemēram, *EUROSUR* —, lai varētu savlaicīgi identificēt kontrabandistus un novērst migrantu nelikumīgu izceļošanu. Būtu pilnībā jāizmanto iespēja izmantot satelītattēlus pēc tam, kad būs parakstīts nolīgums starp *Frontex* un ES Satelītcentru *Sat Cen*. **ES IT sistēmas** (piemēram, *SIS II*, *VIS*) un Eiropas tīkls cīņai pret viltošanu būtu jāizmanto, lai uzlabotu riska analīzi un ļautu identificēt nelikumīgu ieceļošanu un uzturēšanos, izmantojot „līdzīga izskata”, viltotus vai falsificētus dokumentus vai valstspiederības maiņu.

Būtu jāstiprina attiecīgo ES tīklu un iestāžu sadarbība. Būtu jāapsver iespēja atjaunināt un plašāk izmantot instrumentus, kas dod iespēju **apmainīties ar informāciju par viltus personu apliecinošiem dokumentiem** un ceļošanas

⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 377/2004 (2004. gada 19. februāris) par sadarbības koordinatoru tīkla izveidi imigrācijas jomā, OV L 64, 2.3.2004., 1. lpp.

dokumenti, piemēram, Interpola *Dial-Doc* un *Frontex* rokasgrāmatu robežsargiem un tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem.

Ar Eiropas programmu migrācijas jomā ieviestajai jaunajai pieejai, t.s., **Hotspot** pieejai, būtu jāļauj ES aģentūrām sniegt būtisku atbalstu uz vietas dalībvalstīm, kuras pirmās saskaras ar migrantiem, lai risinātu migrantu kontrabandas problēmu. Eiropalam sadarbībā ar *Frontex* un *Eurojust* būtu jānosūta kopīgas mobilās vienības, lai nodrošinātu uz vietas operatīvo un informācijas atbalstu pierobežas valstīm. Īpaši apmācītas informēšanas un pārbaudes vienības varētu tikt plašāk iesaistītas, lai iztaujātu migrantus, viņiem ierodoties pie ES ārējām robežām. No tā izrietošajai **koncentrācijai un informācijas apkopošanai** vajadzētu būt noderīgai izmeklēšanas veikšanā.

Turklāt, pamatojoties uz Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (*EASO*) veikto izmēģinājuma projektu, būtu jāizstrādā standarta procedūras informācijas apkopošanai par nelikumīgās migrācijas veicināšanu piemērotā laikposmā patvēruma piešķiršanas procedūru laikā, pilnībā ievērojot ES un starptautiskās cilvēktiesības un bēgļu tiesības.

Komisija izstrādās ieteikumus dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm par to, kā ievākt informāciju par kontrabandu no aizturētajiem nelikumīgajiem migrantiem, pilnībā ievērojot pamattiesības. Tie tiks iekļauti **rokasgrāmatā par atgriešanu**, kuru Komisija iesniegs 2015. gadā.

Interneta satura uzraudzība un zināšanu bāzes attīstība

Kontrabandisti internetu izmanto migrantu piesaistei. Eiropols valstu iestādēm sniegs atbalstu, lai atklātu un vajadzības gadījumā saskaņā ar valsts tiesību aktiem pieprasītu izņemt **interneta saturu, ko izmanto kontrabandisti**. Šajā sakarā būtu jāizveido ciešāka sadarbība ar interneta pakalpojumu sniedzējiem un sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem. *Eurojust* būs svarīga nozīme, lai veicinātu paraugprakses apmaiņu un apzinātu problēmas attiecībā uz elektronisko pierādījumu vākšanu un izmantošanu izmeklēšanās un kriminālvajāšanās saistībā ar migrantu kontrabandu, ievērojot vajadzīgās garantijas.

Pētījumu un riska analīzes veikšana par **saiknēm starp migrantu kontrabandu un citiem noziegumiem** ir būtisks priekšnosacījums, lai novērstu zināšanu trūkumu šajā jomā, kas pastāv it īpaši saistībā ar cilvēku tirdzniecību, galēju darbaspēka ekspluatāciju, narkotikām un citām precēm, kā arī terorismu. Sadarbībā ar Finanšu darījumu darba grupu būtu rūpīgi jāizvērtē saiknes starp migrantu kontrabandu un finanšu noziegumiem.

Komisija ar attiecīgo ES aģentūru atbalstu paplašinās pašreizējo *Eurostat* regulāri veikto **noziedzības statistikas apkopošanu**, lai ietvertu datus par migrantu kontrabandu.

Īpašie pasākumi

- Eiropas sadarbības koordinators migrācijas jomā nosūtīšana uz galvenajām ES delegācijām.
- ES tiesību aktu par imigrācijas sadarbības koordinatoriem novērtēšana 2016. gadā un iespējama pārstrāde.
- Kopīgās operatīvās vienības MARE kā ES informācijas centra migrantu kontrabandas jautājumā stiprināšana.
- Āfrikas un *Frontex* informācijas dienesta turpmāka attīstība.

- Pierobežas zonu pastiprināta uzraudzība, pilnībā izmantojot *EUROSUR*.
- Eiropola atbalsta pastiprināšana, lai atklātu interneta saturu, ko izmanto kontrabandisti.
- Migrantu kontrabandas datu iekļaušana regulāri veiktajā *Eurostat* noziedzības statistikas datu apkopošanā.

3. PASTIPRINĀTA MIGRANTU KONTRABANDAS APKAROŠANA UN PALĪDZĪBA NEAIZSARGĀTIEM MIGRANTIEM

Izpratnes veicināšana par migrantu kontrabandas riskiem un par nelikumīgas migrācijas riskiem ir būtiska, lai novērstu, ka potenciālie migranti — tostarp neaizsargātākās cilvēku grupas, piemēram, bērni — dotos bīstamā ceļā (arī no tranzīta valstīm). No migrantiem gūtie pierādījumi liecina, ka kontrabandisti plaši izmanto sociālo plašsaziņas līdzekļu platformas, lai izplatītu informāciju par viņu sniegtajiem pakalpojumiem. Tāpēc ir svarīgi sniegt **atbildes vēstījumu plašsaziņas līdzekļos**, tostarp sociālos plašsaziņas līdzekļos, iesaistot ES dzīvojošās diasporu kopienas, lai atklātu kontrabandistu melus.

Komisija sadarbībā ar EĀDD un skartajām valstīm pēc tam, kad tā būs izvērtējusi to kampaņu ietekmi, kuras tā pašlaik finansē Etiopijā un Nigērā, sāks informācijas un profilakses kampaņas galvenajās migrantu izcelsmes vai tranzīta valstīs. Tajās potenciālajiem migrantiem tiks sniegta arī informācija par viņu tiesībām un iespējām ES ieceļot likumīgi.

Palīdzība neaizsargātiem migrantiem

ES būtu jāpastiprina centieni, lai nelegālajiem migrantiem — jo īpaši tādām neaizsargātām grupām kā bērniem un sievietēm — sniegtu palīdzību un aizsardzību. Komisija sāks apspriešanos 2016. gadā un sāks ietekmes novērtējumu par **iespējām pārstrādāt Direktīvu 2004/81/EK**⁹ par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas cilvēku tirdzniecības upuriem un kontrabandas ceļā ievestajiem migrantiem, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm.

Palīdzība uzņēmējiem novērst migrantu kontrabandu

Profilakses pasākumi būtu jāvērs uz uzņēmumiem, kurus kontrabanda skar visvairāk. **Partnerību izveide ar uzņēmējiem** nozarēs, kuras ir visvairāk apdraudētas — transports un kuģniecība —, ir būtiska, lai tie varētu veikt atbilstošus pasākumus.

Komisija līdz 2017. gadam izstrādās **rokasgrāmatu par migrantu kontrabandas novēršanu**, tostarp, iespējams, rīcības kodeksus autovadītājiem un tirdzniecības un zvejas kuģu operatoriem. Rokasgrāmatā tiks minēta paraugprakse par to, kā sekmēt valsts iestāžu un uzņēmēju drošības pasākumus un pienācīgas kontroles pasākumus nolūkā novērst slepeno migrāciju. Komisija arī izpētīs iespēju izstrādāt **pamatnostādnes par migrantu kontrabandu robežkontroles iestādēm un konsulārajiem dienestiem**.

Efektīvāka atgriešana kā atturošs pasākums migrantu kontrabandai

⁹ Padomes Direktīva 2004/81/EK (2004. gada 29. aprīlis) par uzturēšanās atļaujām, kas izdotas tādiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir cilvēku tirdzniecības upuri vai bijuši iesaistīti darbībās, kas veicina nelegālo imigrāciju, kuri sadarbojas ar kompetentajām iestādēm. OV L 261/1, 6.8.2004., 19.–23. lpp.

Lai atturētu potenciālos migrantus no mēģinājumiem nokļūt ES, izmantojot kontrabandistu pakalpojumus, viņiem ir jāliek skaidri saprast, ka viņi tiks ātri nosūtīti atpakaļ uz savu mītnes valsti, ja viņiem nav tiesību likumīgi uzturēties ES. Pašlaik kontrabandas tīkli migrantu piesaistīšanai izmanto faktu, ka ir izpildīti salīdzinoši maz atgriešanas lēmumu (2013. gadā izpildīja 39,2 % atgriešanas lēmumu).

Jāuzlabo **ES sistēmas efektivitāte attiecībā uz nelikumīgo migrantu atgriešanu** vai to personu atgriešanu, kuru patvēruma pieteikumi ir noraidīti, pilnībā ievērojot standartus un garantijas, kas nodrošina cilvēka cienīgu un humānu atgriešanu atbilstīgi ES Atgriešanas direktīvai¹⁰. Kā norādīts Eiropas programmā migrācijas jomā, un pamatojoties uz notiekošo novērtējumu, ko paredzēts šogad pabeigt, Komisija ierosinās **grozīt Frontex juridisko pamatu, lai stiprinātu tā lomu atgriešanas jautājumā.**

Šengenas informācijas sistēmu (SIS) vajadzētu labāk izmantot, lai izpildītu atgriešanas lēmumus. Komisija SIS izvērtēs 2015.–2016. gadā. Šajā sakarā Komisija izpētīs, ciklāl būtu iespējams un piemēroti ieviest SIS ievadītos dalībvalstu izdotos atgriešanas lēmumus, lai uzlabotu to izsekojamību. Tas ļautu dalībvalstu iestādēm redzēt, vai par aizturēto nelikumīgo migrantu ir izdots atgriešanas lēmums citā dalībvalstī. Komisija arī apsvērs iespēju noteikt par pienākumu dalībvalstu iestādēm SIS ievadīt visus ieceļošanas aizliegumus, lai tādējādi tos varētu izpildīt visā ES; saskaņā ar spēkā esošo SIS tiesisko regulējumu šādu ieceļošanas aizliegumu ievadīšana nav obligāts priekšnosacījums. Ja visi ieceļošanas aizliegumi tiks ievadīti SIS, tas palīdzēs novērst to, ka Šengenas zonā caur citu dalībvalsti atkal ieceļo tie nelikumīgie migranti, par kuriem kāda dalībvalsts ir izdevusi ieceļošanas aizliegumu.

Lai nodrošinātu atgriešanas ilgtspējību, Komisija sniegs **tehnisku atbalstu migrantu izcelsmes vai tranzīta valstīm**, lai palīdzētu uzlabot to spējas integrēt atgriezušās personas. ES būtu arī jāiegulda lielākas pūles, lai pārliecinātu trešās valstis uzņemt atpakaļ savus valstspiederīgos, kuri nelikumīgi atrodas Eiropā; tas ir to starptautisks pienākums. Komisija nepieciešamības gadījumā ierosinās sākt sarunas par ES atpakaļuzņemšanas nolīgumiem ar galvenajām nelikumīgo migrantu izcelsmes valstīm. Īpašs pienākums attiecībā uz atpakaļuzņemšanu ir iekļauts Kotonū nolīgumā ar ĀKK valstīm¹¹.

Lai samazinātu nelikumīgās migrācijas un migrantu izmantošanas stimulus, Komisija veiks **stingrākus pasākumus cīņā pret nelikumīgo migrantu nodarbinātību**. Tā sekmēs sankciju pret nelikumīgo migrantu nodarbinātību labāku īstenošanu, uzlabojot atklāšanu un pastiprinot pārbaudes. Komisija kopā ar dalībvalstīm noteiks mērķus attiecībā uz to, cik pārbaudes katru gadu jāveic ekonomikas nozarēs, ko visvairāk skar nelegālā nodarbinātība¹², piemēram, būvniecības, lauksaimniecības un dārzkopības, mājokļa uzkopšanas, viesnīcu un ēdināšanas pakalpojumu nozarēs.

¹⁰ 29. apsvēruma Direktīvā 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, OV L 348, 24.12.2008., 98.— 107. lpp.

¹¹ Saskaņā ar Kotonū nolīguma 13. pantu katra ĀKK valsts piekrīt tās valstspiederīgo atgriešanai un atpakaļuzņemšanai, kuri nelegāli atrodas Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, pēc šās dalībvalsts pieprasījuma un bez papildu formalitātēm. Katra Eiropas Savienības dalībvalsts piekrīt tās valstspiederīgo atgriešanai un atpakaļuzņemšanai, kuri nelegāli atrodas ĀKK valsts teritorijā, pēc šās valsts pieprasījuma, bez papildu formalitātēm.

Īpašie pasākumi

- Informācijas un profilakses kampaņas trešās valstīs par kontrabandas riskiem.
- Apspriešanās sākšana 2016. gadā un ietekmes novērtējums par iespēju pārstrādāt ES Direktīvu 2004/81/EK par uzturēšanās atļaujām.
- Rokasgrāmatas par migrantu kontrabandas novēršanu izstrāde līdz 2017. gadam.
- Pamatnostādņu robežkontroles iestādēm un konsulārajiem dienestiem izstrāde.
- ES tiesiskā regulējuma par SIS novērtēšana, lai izpētītu veidus, kā uzlabot atgriešanas efektivitāti un samazināt nelikumīgo migrāciju.
- Priekšlikumi sākt sarunas par atpakaļuzņemšanu ar galvenajām nelikumīgo migrantu izcelsmes valstīm.
- Mērķu noteikšana attiecībā uz to, cik pārbaudes katru gadu jāveic ekonomikas nozarēs, ko visvairāk skar nelegālā nodarbinātība.

4. CIEŠĀKA SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM

Cieša sadarbība ar trešām valstīm visā kontrabandas maršrutā ir būtiska, lai vērstos pret migrantu kontrabandu un izbeigtu nesodāmību, veicot efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu. Tas būtu jāskata saistībā ar pastāvīgiem ES centieniem sadarbībā ar izcelsmes un tranzīta valstīm **risināt nelikumīgās migrācijas pamatcēloņus**. Uzsvars būtu jāliek uz atbalstu robežu pārvaldības, jauniešu un nodarbinātības, kā arī mobilitātes jomā.

EĀDD un Komisija ieviesīs vai stiprinās **divpusējās un reģionālās sadarbības sistēmas** ar attiecīgajiem partneriem, galveno uzmanību pievēršot praktiskiem pasākumiem, lai novērstu migrantu kontrabandu, tostarp ar Rabātas, Hartūmas, Budapeštas un Prāgas procesiem, ĀKK un ES dialogu, ES un Āfrikas migrācijas un mobilitātes dialogiem un migrācijas jautājumam veltītu Maltas augstākā līmeņa sanāksmi. Vajadzības gadījumā tiks izveidotas īpašas darba grupas, piemēram, kā plānotā darba grupa par Nigēru. Pilnībā būtu jāizmanto politiskā dialoga mehānismi saskaņā ar Kotonū nolīgumu starp Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīm un ES, un Eiropas kaimiņattiecību politika, kā arī attiecīgās daudzpusējās sistēmas. Būtiska ir sadarbība starp ES un Turciju, kurām nelikumīgā migrācija ir kopīga problēma.

ES būtu jāamudina partnervalstis pievienoties ANO Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību un **ANO protokolam par migrantu nelikumīgu ieviešanu pa zemes, jūras un gaisa ceļiem**. Komisija nodrošinās finansējumu projektiem trešo valstu atbalstam saistībā ar tiesību aktu ieviešanu saskaņā ar protokolu.

Spēju veidošana trešās valstīs

Tā kā vājas tiesībsardzības iestāžu spējas kavē informācijas apmaiņu un sadarbību, kā arī kontrabandas nodarījumu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu trešās valstīs, **prasmju un resursu nodošanai** ir būtiska nozīme.

Komisija un EĀDD veicinās finansiālo un tehnisko palīdzību trešām valstīm, lai palīdzētu tām izstrādāt **valstu un reģionālās stratēģijascīņai** pret migrantu kontrabandu, korupcijas apkarošanas politikas, kas pievēršas migrantu kontrabandas jautājumam, un izveidot integrētas **robežu pārvaldības sistēmas**. Šiem pasākumiem būtu jāietver riska analīze, kopīga robežkontrole un robežpatrulēšana, lielāka pasu, personu apliecinošo dokumentu un citu ceļošanas dokumentu drošība, un tiem būtu

jāuzlabo robežkontroles iestāžu spējas atklāt viltotus personu apliecinošos dokumentus. Tādu KDAP misiju un operāciju stiprināšana kā *EUCAP Sahel Niger* un *EUCAP Sahel Mali* robežu pārvaldības jomā palīdzēs sasniegt šos mērķus. Efektīva koordinācija starp dažādiem ES instrumentiem ir jānodrošina un jāveicina atbilstoši prasībām, tostarp izmantojot kopīgu plānošanu un ES ieguldījumu fondus.

Komisija nodrošinās būtisku finansējumu, lai palīdzētu stiprināt trešo valstu **policijas un krimināltiesiskos atbildes pasākumus** uz kontrabandu. Tādējādi būs iespējams uzlabot atsevišķu valstu spējas, kā arī veicināt to sadarbību, izmantojot informācijas apmaiņu, kopīgu reģionālu apmācību un kopīgas izmeklēšanas. Komisija arī sniegs finansiālu un tehnisku atbalstu, lai sāktu vai uzlabotu **datu vākšanu, apmaiņu un analīzi** par migrantu kontrabandu starp izcelsmes, tranzīta un galamērķa valstīm.

Lielāka saskaņotība un ES rīcības ietekme trešās valstīs

Kopīga rīcība, apvienojot līdzekļus, zināšanas un pieredzi, palīdzēs stiprināt ietekmi, kāda ir ES rīcībai cīņā pret migrantu kontrabandu ārvalstīs. **Saskaņotības uzlabošana** starp ES ārējo darbību, dalībvalstīm un attiecīgajām ieinteresētajām personām ir priekšnosacījums, lai sasniegtu optimālo ietekmi un izvairītos no divkāŗša darba.

ES sadarbība un koordinēšana migrantu kontrabandas jautājumā būtu jāievieŗ prioritārajās izcelsmes un tranzīta trešās valstīs, un šajā saistībā regulāri kopā sasaucot tīklus, kuros piedalās SDO, Eiropas sadarbības koordinatori migrācijas jomā, ES aŗēnturu sadarbības koordinatori, dalībvalstu diplomātiskās pārstāvniecības, KDAP misijas un operācijas, starptautiskās organizācijas, piemēram, IOM, UNHCR, ANO Narkotiku un noziedzības novēŗšanas birojs un Interpols. Šādām platformām būtu arī jānodroŗina pilnīga saskaņotība starp ES iekŗējo un ārējo stratēģiju migrantu kontrabandas apkaroŗanai.

Kopīgi vai saskaņoti plānojot ES un dalībvalstu atbalstu treŗām valstīm cīņā pret migrantu kontrabandu, pamatojoties uz pārskatu par galvenajās valstīs un reģionos īstenojamajiem pasākumiem, varētu nodroŗināt resursu optimālu izmantoŗanu.

Īpaŗie pasākumi

- Divpusējās un reģionālās sadarbības sistēmu ievieŗana vai uzlaboŗana.
- Projektu finansēŗana, lai palīdzētu treŗām valstīm izstrādāt stratēģijas migrantu kontrabandas apkaroŗanai, pastiprināt policijas un tiesiskos atbildes pasākumus un izstrādāt integrētu robežu pārvaldību.
- ES sadarbības platformu migrantu kontrabandas jautājumā izveide attiecīgās treŗās valstīs un reģionos.
- ES finansēŗuma optimāla izmantoŗana, izmantojot kopīgu vai koordinētu plānoŗanu.